

UNIVERZITET U SARAJEVU – UPISATI naziv fakulteta/akademije
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 1 od 8

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: IDENTITET I POLITIKA		
Ciklus: III	Godina: 2021/2022	Semestar:	Broj ECTS kredita: 15
Status: Izborni	Ukupan broj sati: ...		
Odgovorni nastavnik/ci	Prof.dr. Šaćir Filandra, Prof.dr.Adnan Džafić sacir.filandra@fpn.unsa.ba , adnan.dzafic@fpn.unsa.ba		
Preduslov za upis:			
Cilj (ciljevi) predmeta:	<p>Identitet predstavlja važan pojam u savremenom svijetu zato što povezuje individue sa društvom u kojem žive, omogućuje veze između ličnog i društvenog, osobe i društva, psihičkog i društvenog. Identitet je relacion, formira se kroz odnose razlika te se, u tom smislu, subjekt mora da prilagođava i upravlja razlikama. Široka upotreba pojma "identitet" i njemu srodnih izraza skorija je pojava – zadnje tri decenije 20. stoljeća i mnogo je lokalizovanija (Brubejker, Kuper, 2000). Konstrukcija identiteta, generalno, podrazumijeva pet temeljnih individualnih ili kolektivnih odnosa: odnos prema sebi, prema drugima, prema svijetu, prema prirodi i prema Bogu (Cifrić, 2004: 227). U formiranju modernog identiteta ističu se tri ključna aspekta: moderna "okrenutost prema unutra", tj. osjećaj samoga sebe kao bića s "unutrašnjim dubinama"; potvrđivanje svakodnevnog života – od 16. stoljeća premještanje poziva iz "svetoga" u "svjetovno"; ekspresivni pojam prirode kao unutrašnjeg moralnog izvora (Taylor, 2002: x). Imati identitet na jednoj strani predstavlja istoznačnost (ili u manje ekstremnim verzijama sličnost) sa određenom kategorijom, a na drugoj strani znači biti različit od druge kategorije (Malešević, 2006). U sociološkom diskursu definicija identiteta vezana je uz socijalnu interakciju, te procese socijalizacije i internalizacije.</p> <p>S obzirom da pojam identiteta obuhvata pojedinačno i opće, unutrašnje i vanjsko, odnosno individualno i društveno, njegovo teorijsko razmatranje podrazumijeva interdisciplinarni pristup koji uključuje i druge perspektive kao što su psihološka, antropološka i filozofska. Prema G. H. Meadu, identiteti nastaju u društvenom kontekstu putem introspekcije pojedinaca o tome što ih veže uz društveni svijet i kroz njihovo simboličko predstavljanje samih sebe.</p> <p>Sociološki pravci usmjereni ka istraživanju društvenih</p>		

fenomena na nivou svakodnevnog nastojali su pojmiti i objasniti djelovanje društvenih struktura na osobu i djelovanje osobe na društveno ophođenje (Kauffman, 2006). Prema strukturalnom simboličkom interakcionizmu, pravcu unutar simboličkog interakcionizma, pojedinac sučeljen s mnogim ulogama ima sve veću slobodu izbora. Dodijeljenu ulogu od strane društva mora usvojiti na vlastiti (osoben) način, prvo odabirući jedan "identitet" (sliku o sebi) među lepezom drugih. Strukturalni simbolički interakcionizam poznat i pod nazivom "teorija identiteta" objašnjava specifične prosudbe individua o raznim vrstama identiteta, a koje te osobe nastoje postići; kakav je odnos između ovih identiteta unutar osobe; kako ti identiteti utiču na ponašanje osoba, na njihovo razmišljanje i kako identiteti vežu osobe za cijelo društvo (Burke, Steets; 2009). „Identitet nephodno uključuje međuodnos "unutarnjeg" i "vanjskog", ličnog i društvenog, a ova relacija je različito modulirana unutar različitih gledišta o identitetu“ (Woodward, 2002: 20). društvenih znanosti.

Potruga za identitetom, kriza identiteta, gubitak identiteta problemi su neodvojivi od analize savremenih društvenih problema. Rasprostranjena žargonska i društveno-analitička upotreba termina "identitet" i njemu srodnih izraza kontekstualizirani su zadnjih trideset godina (Brubejker, Kuper, 2000). Identitet je historijski određen; možemo ga posmatrati kao fluidnog, neodređenog i promjenjivog tokom vremena. U najširem, općem smislu pojam identiteta (lat. *identitas*, od *idem*, isto) ima dva temeljna značenja: potpunu istovjetnost i razlikovanje koje pretpostavlja određenu konzistentnost, odnosno vremenski kontinuitet (Cifrić, Nikodem, 2006: 173-174). Identitet je historijski proizvod modernosti koji je otkrio dubine, potencijale i ingenioznost ljudskog samooblikovanja na ruševinama tradicionalnog poretka. Izvori "identiteta" su predominantno moderni i zapadnjački. Pogrešno se pretpostavljalo da je on nešto posvema "prirodno", a puna istina se ukazala u njegovoj analitičkoj lomljivosti i nedvojbeno, njegovoj potrošivosti. Ali nam to ne govori mnogo o razlozima za njegovu gotovo univerzalnu i svjetsku popularnost danas (Malešević, 2006: 23).

Pitanje identiteta se dovodi u vezu sa slomom države blagostanja i porastom osjećaja nesigurnosti koji je uslijedio, "korozijom karaktera" koje su ta nesigurnost i fleksibilnost na radnom mjestu proizveli u društvu. Stvoreni su uvjeti za pražnjenje demokratskih institucija od sadržaja i za privatizaciju javne sfere (Vecchi u Bauman, 2009a: 12).

Tokom XIX i XX stoljeća društvenu teoriju, poglavito sociologiju označila je nacija, kao prije svega politička, ali i

kulturno-jezička i historijska i pravna tema. Ona je sa nastankom i razvojem kapitalizma zadobila posebno značenje koje se pretakalo u snagu pokreta. Pokret dalje svojom akcijom transformira državu u državu naciju čije se granice određuju jezikom, a civilizacijski kod dalje gradi na povijesnom iskustvu, historiji, religiji, tradiciji i kulturi. Fenomen nacije zaokuplja pažnju koliko teoretičara, toliko i političkih lidera ponajprije najrazvijenijih nacija čija je ambicija da (prije svega u Europi) učvrste državu naciju, ali i prošire i očuvaju svoje imperijalne interese izvan granica svojih država. Nakon Oktobarske revolucije razvija se interes za rješavanje nacionalnog pitanja u složenim državama, a svugdje tamo gdje je vlast u državi uspostavila tzv. većinska nacija nameće se pitanje o manjini. Otud se kao ključno pitanje nacije ne nameće samo učenje o naciji već pitanje porobljavanja i slobode kao interesa za dominacijom ili vladavinom. Dva svjetska rata i mnoštvo kolonijalnih i antikolonijalnih konflikata učinili su povijest koliko zanimljivom, toliko i tragičnom.

Teorijski gledano, nacija se kao tema zapostavlja i u novije vrijeme razmatra samo kao pitanje nacionalizma odnosno kao pitanje nepoželjnog ponašanja u društvu. Otud rasprave o naciji kao zamišljenoj ili izmišljenoj zajednici. To su razlozi da se nacija kroz studij razumije, a konflikti istumače kao posljedica nacionalnog interesa ili nacionalizma kao takvog. Stoga i jeste cilj ovog modula da se identite i nacija, prije svega, svestrano teorijski rasvijetle i kroz kritičku optiku analiziraju aktualni društveni konflikti koji su u biti posljedica međunacionalnih odnosa. Nacija kao tema i dalje je aktualna unatoč 'novim pravilima' ponašanja koja nameće zapadno demokratsko iskustvo i nastojanje. Svijet je i dalje podijeljen. Veliki broj zemalja tzv. nerazvijenog svijeta trpi međuetničke sporove, pa i sukobe. Genocid je obilježio na najtragičniji način kraj XX stoljeća i u Europi, ali i izvan Europe.

S druge strane, svijet se suočio sa problematikom tzv. nasilnog izvoza demokracije u zemlje za koje se drži da su odveć 'tradicionalne'. Te zemlje dvostruke trpe: izvanjsku prisilu i unutarnje sukobe koliko različitih političkih, toliko i etničkih stremljenja koja su međusobno uzrokovana. Stoga se cijeni da postoji ogroman znanstveni interes za

	<p>multidisciplinarnim sagledavanjem složene etničke, političke, kulturne i jezičke, ali i razlika socijalno strukturane stvarnosti svijeta koje živi moderno društvo, a koje se uzimaju kao razlog sukoba i motiv susreta istovremeno.</p>
<p>Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teorijska saglasnost i kontroverze u tumačenju identiteta 2. Historija koncepta identitet 3. Identitet i društvene promjene 4. Osnove društvenog konstrukcionizma identiteta 5. Identitet u savremenom dobu 6. Identitet, društvo, zajednica 7. Savremeno bosanskohercegovačko društvo i kriza identiteta 8. Bosanski identitet- razaranje paradigme multilateralnosti 9. Agresija i etnički konflikti u zemljama bivše Jugoslavije 10. Europa nacija ili kraj države nacije 11. Identitet, razlike, tolerancija, razumijevanje i suradnja 12. Kraj povijesti, sukob civilizacija ili susret kultura 13. Identitet kao otvoreno pitanje 14. Za i protiv kosmopolitizma
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Znanje: Zašto je globalna potraga za identitetom uobičajeno artikulirana u etno-nacionalnim pojmovima? Razna objašnjenja "identiteta" upućuju na opsesiju individualnom autonomijom koja je karakterizirala rođenje (evropske) modernosti. Identitet je izašao na vidjelo kao jednostavan univerzalni odgovor na sve neodgovorene složenosti i probleme savremenog društvenog života (Malešević, 2006: 34).</p> <p>Vještine: Razumijevanje svijeta koji se suočio sa problematikom tzv. nasilnog izvoza demokracije u zemlje za koje se drži da su odveć 'tradicionalne'. Te zemlje dvostruke trpe: izvanjsku prisilu i unutarnje sukobe koliko različitih političkih, toliko i etničkih stremljenja koja su međusobno uzrokovana. Stoga se cijeni da postoji ogroman znanstveni interes za multidisciplinarnim sagledavanjem složene etničke, političke, kulturne i jezičke, ali i razlika socijalno strukturane stvarnosti svijeta koje živi moderno društvo, a</p>

	koje se uzimaju kao razlog sukoba i motiv susreta istovremeno Kompetencije:
Metode izvođenja nastave:	Predavanje (2/3 nastave), provođenje istraživanja u okviru zadane teme i prezentacija rezultata (1/3)
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	Izrada samostalnog rada u zadanom vremenu na određenu temu i razgovor o istom u toku nastave
Literatura²:	<p>Obavezna:</p> <p>A.Gidens: <i>Sociologija</i>, Beograd, 2003.</p> <p>Katunarić V: <i>Sporna zajednica</i>, Zagreb, 2002.</p> <p>U.Altermat: <i>Etnonacionalizam u Evropi</i>, Sarajevo, 1997.</p> <p>B.Anderson: <i>Nacija zamišljena zajednica</i>, Beograd, 1998.</p> <p>E.Balibar: <i>Mi građani Evrope</i>, Beograd, 2003.</p> <p>U.Beck: <i>Rizično društvo</i>, Beograd, 2001.</p> <p>Castells, Manuel (2002): <i>Moć identiteta</i>,</p> <p>Cerutti, Furio (ur.) (2006): <i>Identitet i politika</i>, Zagreb: Politička kultura</p> <p>Džafić A, Krčalo N, Ramić E(2019): Zov (post)modernih sirena- Identitet kao centralni istraivački problem društvenih i humanističkih nauka 20 i 21 stoljeća, Sarajevo, Fakultet političkih nauka</p> <p>Baku, Parekh (2008): <i>Nova politika identiteta</i>, Zagreb, Politička kultura</p> <p>Bauman, Zigmunt (2009a): <i>Identitet</i> Razgovori s Benedettom Vecchijem, Zadar, Pelago</p> <p>Filandra, Šaćir (2012): <i>Bošnjaci nakon socijalizma</i>, Sarajevo - Zagreb, BKZ Preporod, Synopsis</p> <p>Kalanj, Rade (2008): <i>Modernizacija i identitet</i>, Zagreb, Politička kultura</p> <p>K.Neš: <i>Savremena politička sociologija-Globalizacija, politika i moć</i>, Beograd, 2006.</p> <p>Malešević, Siniša (2006): <i>Identity as Ideology</i>, New York, Palgrave</p> <p>Malešević, Siniša (2009): <i>Sociologija etniciteta</i>, Beograd, Fabrika knjiga</p> <p>Woodward, Kath (2002): <i>Understanding Identity</i>, London, Arnold-Hodder Headline Group</p>

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

Brubejker, Rodžers, Frederik Kuper (2000): "S onu stranu 'identiteta'", Beograd, Reč, 69/15

Dopunska:

Beck, Ulrich (2001): *Pronalaženje političkog – prilog teoriji refleksivne modernizacije*, Zagreb, Naklada Jesenski i Turk

T.Berger, Peter L. (1992): *Socijalna konstrukcija zbilje, rasprava o sociologiji znanja*, Zagreb, Naprijed

Burke, Peter J., Jan E. Steets (2009): *Identity theory*, New York, Oxford University Press

Campbell David (2003): *Nacionalna dekonstrukcija, Nasilje, identitet i pravda u Bosni*, Sarajevo, Forum Bosnae

Cohen P. Anthony (2011): *The Symbolic Contruction of Community*, London, New York, Routledge

Doubt, Keith (2003): *Sociologija nakon Bosne*, Sarajevo, Buybook

Erikson, Erik (1976): *Omladina, kriza, identifikacija*, Titiograd, NIK Pobjeda

Erikson, Erik (2008): *Identitet i životni ciklus*, Beograd, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva

Eriksen, Hylland Thomas (2004): *Etnicitet i nacionalizam*, Beograd, XX vek

Filandra Šaćir, Enes Karić (2002), *Bošnjačka ideja*, Nakladni zavod globus, Zagreb

Filipović Muhamed (1996), *Bosanski duh u književnosti - šta je to?*, u Alija Isaković: *Antologija bošnjačkog eseja XX vijeka*, Alef, Sarajevo, 143-162

Giddens, Anthony (1998): *Posledice modernosti*, Beograd, Filip Višnjić

Gofman, Erving (2000): *Kako se predstavljamo u svakodnevnom životu*, Beograd, Geopoetika

Gofman, Erving (2009): *Stigma, zabeleške o ophođenju sa narušenim identitetom*, Novi Sad, Mediterran Publishing

Gofman, Erving (2011): *Azili*, Novi Sad, Mediterran Publishing

Golubović, Zagorka (1999): *Ja i i drugi – Antropološka istraživanja individualnog i kolektivnog identiteta*, <http://www.yuope.com/zines/republika/arhiva/99/jaidrugi/>

Greenberg, Robert D. (2005): *Jezik i identitet na Balkanu*, Zagreb, Srednja Europa

Halpern, Katrin, Žan-Klod Ruano-Borbolan (2009): *Identitet(i) – Pojedinač, gurpa, društvo*, Beograd, Clio

Hobsbom, Erik, Terens Rejndžer (ur.) (2002): *Izmišljanje tradicije*, Beograd, Biblioteka XX Vek

Jenkins, Richard (2008): *Social Identity*, Routledge, treće

izdanje, London and New York
Kordić, Snježana (2010): *Jezik i nacionalizam*, Zagreb, Dureux, Universitas rotulus
Kržišnik-Bukić, Vera (1997): *Bosanski identitet*, Sarajevo, Bosanska knjiga
Lavić, Senadin (2018), *Zaborav razlike*, Dobra knjiga, Sarajevo
Maluf, Amin (2003): *Ubilački identiteti*, Beograd, Paidea
Ofe, Klaus (1999): *Modernost i država*, Beograd, Filip Višnjić
Paić Žarko (2005): *Politika identiteta: kultura kao nova ideologija*, Zagreb, Antibarbarus
Sen, Amartya (2007): *Identitet i nasilje*, Zagreb, Poslovni dnevnik Masmedia
Smit, Entoni (2010): *Nacionalni identitet*, Beograd, Biblioteka XX vek
Spahić, Vedad (2016), *Književnost i identitet: Književnost kao prostor izazova u reprezentaciji/konstrukciji bošnjačkog kulturnog identiteta*, Lijepa riječ - Preporod, Tuzla
Sršen Andreja (2016): *Konstrukcija identiteta u sociološkom diskursu*, Razprave in gradivo, Revija za narodnostna vprašanja, 77/2016, pp. 121-136
Stojković, Branimir (2008): *Evropski kulturni identitet*, Niš / Beograd, Prosveta i Zavod za proučavanje kulturnog razvitka
Vahtel, Endru Baruh (2001): *Stvaranje nacije razaranje nacije, književnost i kulturna politika u Jugoslaviji*, Beograd, Stubovi kulture
Cifrić, Ivan, Krunoslav Nikodem (2006): "Socijalni identitet u Hrvatskoj – Koncept i dimenzije socijalnog identiteta", *Socijalna ekologija*, Zagreb, Vol. 15, No. 3 str. 173-202.
Deacon, Bob, Paul Stubbs (1997), "International Actors and Social Policy Development in Bosnia-Herzegovina: Globalism and the „New Feudalism“", *Journal of European Social Policy*, pp 1-21
Filandra, Šaćir (2006): "Nacija ili zajednica - Protivrječnosti bošnjačkog nacionalnog razvoja", u: *Godišnjak Fakulteta političkih nauka*, god I. br. 1, str. 195-206.
Filandra, Šaćir (2008): "Redeskripcija sjećanja - Prilozi bošnjačkom traganju za novim identitetom", u *Kultura sjećanja: 1941. - Povijesni lomovi i svladavanje prošlosti*, Zagreb, Disput
Filandra, Šaćir (2018), *Od zabranjene do uvažene nacije*, Preporod, br.5/11, 1. mart, 16-17
Hadžimuhamedović Amra (2012), "Raslojavanje bosanskog identiteta – kulturno pamćenje i njegova savremena interpretacija", *Godišnjak BZK "Preporod"*, XII, Sarajevo, str. 235-254

Mujkić, Asim (2008): "1941. i (de)konstitucija bošnjačkog političkog identiteta", u: *Kultura sjećanja: 1941. - Povijesni lomovi i svladavanje prošlosti*, Zagreb, Disput

Mujkić, Asim (2018), *Tri pitanja o bosanskom stanju*, Pregled, god LIX, br 1. (2018) jan-april, Sarajevo, 155-158

Puljek- Shank Randal (2017a): *Dead letters on a page? Civic agency and inclusive governance in neopatrimonialism*, Democratization, Vol 24, no 4, pp.670-688, Routledge

Puljek- Shank, Randall, Willemijn Verkoren (2017), *Civil society in a divided society: linking legitimacy and ethnicness of civil society organizations in Bosnia-Herzegovina*, Cooperation and Conflict, Vol 52 (2), pp. 184-202, Sage Publications

Puljek-Shank, Randal, Felix Fritsch (2018), "Activism in Bosnia-Herzegovina: Struggles against Dual Hegemony and the Emergence of „Local First“", *East European Politics and Societies and Cultures*; Vol. XX, no X, pp 1-22, Sage

Šijaković, Ivan, Nemanja Đukić (2011): "Socijalna kontrola identiteta", *Politeia*, br. 1, jul 2011, str 107-120.

Žiga, Jusuf (2012): "'Feudalizacija' bosanskohercegovačkog društva i njeno odražavanje na krizu identiteta", *Sarajevo Social Sciences Review*, vol. 1, broj 1, jesen-zima 2012. str. 263-271.

I.Grbo: *Nauka, Globalizacija i svijet država*, Godišnjak FPN, 2006.

S.Kulić: *Strategija nasilja kao strategija razvoja*, Zagreb, 2006.